

duties at work. Her job was very stressful and involved making speeches and appearing on television and radio. ‘The pressure was just too much,’ she said. Things became unbearable. I felt really low. When I had to travel to my office in the dark and come home in the dark I could stand it no longer. I just couldn’t cope anymore.’ She started to sleep three to four hours longer than usual, felt drowsy, ate much more, spent hour after hour slumped in an armchair in front of the TV. She often burst into tears for no reason at all and had no interest in other people. ‘I put on a lot of weight,’ she said, ‘and became very sluggish. I was in a state of utter despair.’ In the end she was forced to give up her job.

Possible questions:

Part 1: What is SAD?

How many people suffer from SAD?

Part 2: What symptoms did Janet Blake have?

What finally convinced Janet Blake that she could not continue working?

4. Обговорення проблеми в групах.

T: Now all of you are experts on the problem.

Work in groups and think of the cause and treatment of SAD and possible problems SAD sufferers do have at other times of the year.

5. Порівняння висновків груп і об’єднання їх в одну версію.

5.1 T: Now read the third part of the article and compare your conclusions with the opinion of Dr. Hamish Mac Red, who has made a special study of SAD. Do they coincide?

Part 3

At first, doctors tried to treat her with drugs, but without success. Fortunately, her case came to the attention of DR Hamish Mac Rae, who has made a special study of SAD. His research had shown him that there was a simple and very effective cure – light. When SAD sufferers are exposed to artificial light which simulated sunlight, they get better almost immediately. Dr Mac Rae had a special lightbox installed in Janet’s home. She made a rapid recovery and was able to return to work. The problems seem to be caused by lack of light rather than by low temperatures,’ said Dr Mac Rae. ‘It seems that some people feel the desire to hibernate in winter in the same way that many animals do. Ironically, SAD sufferers often become hyperactive in spring. They swing from one extreme to the other. In spring sunshine they become very talkative and cannot sleep or sit still. The light box can help to keep their behaviour in balance.’

5.2 T: Now that you’ve discussed all aspects of the problem be ready to introduce a three minutes report including the main points of the discussion.

Використання комунікативного підходу на занятті забезпечує студентів необхідною практикою щодо соціально адекватної поведінки, збагачує досвід соціально-психологічних зв’язків, дозволяє їм певною мірою приєднатися до культури країни, мова якої вивчається, оволодіти елементами соціально-мовленнєвого етикету і в цілому підвищує вмотивованість і відповідно ефективність навчально-мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови, переносячи спілкування з формального в особистісний план.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колкер Я.М. Практическая методика обучения иностранному языку. – М., 2000. – С. 185–188.
2. Маляцька І.І. Формування навичок іншомовної вимови у студентів першого курсу мовного педагогічного вузу // МВІМ. – 1992. – Вип. 21. – С. 127–130.
3. Пассов Е.И. Коммуникативное иноязычное образование. – Липецк, 1998. – С. 84–89.
4. Скалкин В.Л. Основы обучения устной иноязычной речи. – М.: Рус. яз., 1981. – С. 54–59; 94–99.

УДК 378

Лащихіна В.П.

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ФРАНЦІЇ ДО РЕФОРМИ 1989 РОКУ

У статті розглядається підготовка педагогічних кадрів в університетах та Вищих Нормальних школах Франції до реформи 1989 року.

В статье рассматривается подготовка педагогических кадров в университетах и Высших Нормальных школах Франции до реформы 1989 года.

This article deals with a problem of preparation of pedagogical staff in universities and Higher Normal schools in France until reform of 1989.

В умовах сучасних глобалізаційних змін у всіх галузях суспільного життя, інтеграційних процесів, які відбуваються на теренах Європи, виникає інтерес до різних сфер людської діяльності певної країни. Однією із таких країн є Франція, а однією з актуальних проблем є стан освіти, зокрема підготовки педагогічних кадрів, від діяльності яких залежить добробут нації.

Мета статті – охарактеризувати стан системи підготовки педагогічних кадрів у вищій школі Франції до реформи 1989 року.

Завдання статті: виявити особливості підготовки педагогічних кадрів в університетах та Вищих Нормальних школах Франції.

Значну увагу дослідженням проблеми педагогічної освіти та освіти взагалі приділяли такі вітчизняні й зарубіжні науковці, як Б. Вульфсон, З. Малькова, М. Нікандров, О. Джуринський, І. Марцинковський, О. Сухомлинська, О. Магвієнко, О. Лисова, О. Головка, В. Капранова, К. Корсак, Л. Пуховська, Н. Лавриченко, О. Локшина, Л. Зязюн, А. Максименко, Ж.-П. Гішар, Ж.-Л. Одюк, К. Бедаріда, Е. Енсіян, Л. Броннер, Ж. Міаларе, Ж. Лезур та ін.

Традиційно викладачі повних середніх шкіл (ліцеїв), ВНЗ країни проходили підготовку в університетах.

Французький університет – найдемократичніший вищий навчальний заклад. Тут відсутні конкурсні іспити. Для вступу необхідно мати диплом про закінчення повної середньої школи (ліцею) – диплом бакалавра. Абітурієнти “записуються” на факультет, відповідний секції випускного класу ліцею (профілю диплома бакалавра). Кількість вакансій на перших курсах – необмежена, але саме навчання має конкурсний характер, згідно з яким здійснюється відсів через

неуспішність. Особи, які обирають професію викладача, навчаються на історико-філологічному та природничо-математичному факультетах (після реформи 1968 року вони стали називатися навчально-науковими об'єднаннями) [8, 6].

Термін навчання в університеті для викладачів середньої школи, як правило, 3–4 роки, для викладачів початкової школи – 2 роки, щоб мати право викладати у ВНЗ – від 4 років. Навчання в університеті має 3 цикли. Кожен цикл завершується складанням іспитів і видачею відповідних дипломів. Будь-який успішно закінчений цикл навчання в університеті відкриває шлях до педагогічної діяльності. Для того щоб працювати в початковій або неповній середній школі (колежі), необхідно отримати диплом першого циклу – DEUG (диплом загальноуніверситетської підготовки). Для роботи у повній середній школі (ліцеї) потрібен диплом другого циклу – Licence (диплом ліценціата). Диплом ліценціата видається після третього року навчання або диплом метризи (Maîtrise) після четвертого року навчання. Для працевлаштування у ВНЗ необхідно отримати диплом третього циклу – DEA (диплом з поглибленої освіти), а диплом – DESS (диплом спеціалізованої вищої освіти) передбачає подальше професійне працевлаштування.

Перший цикл університетської освіти – це перший і другий курси факультетів. На цьому етапі здійснюється загальноосвітня підготовка, а також студенти отримують загальні фундаментальні знання зі сфери обраної спеціальності.

На природничо-математичному факультеті навчаються на одному із чотирьох відділень: “математика і фізика”, “фізика і хімія”, “хімія і біологія”, “біологія і геологія”. Студенти історико-філологічного факультету навчаються на дев'яти відділеннях: “історія”, “іноземні мови”, “класична література”, “сучасна література”, “філософія”, “географія”, “історія мистецтв й археологія”, “психологія”, “соціологія”. Молода людина, яка прагне стати викладачем ВНЗ, обирає будь-яке відділення. Майбутній викладач школи може обрати теж

будь-яке відділення крім останніх трьох історико-філологічного факультету через те, що вони не готують педагогів зі своєї спеціальності для загальноосвітніх шкіл [3, 6–7]. Навчання в університеті не передбачало ніякої професійної підготовки майбутніх учителів середньої школи. Вони отримували ґрунтовні знання зі спеціалізованої дисципліни, але не мали знань із педагогіки й психології. Педагогічної практики теж не було. Стажування у школах не передбачалося. Така академічність викликала певні труднощі. Ситуація в початкових нормальних школах, які готували вчителів початкової і неповної середньої школи, була з точністю “до навпаки”: там велика увага приділялася педпрактиці, професійній підготовці педагога, але бракувало теоретичних знань. Суттєвим недоліком було й те, що такої дисципліни як педагогіка в навчальних програмах університету не було, більше того не було навіть кафедр педагогіки, крім Сорбонни.

На початку 50-х років у Франції була запроваджена система підготовки викладачів середніх шкіл, яка мала на меті поєднати засвоєння природничо-математичних чи гуманітарних дисциплін з набуттям професійно-педагогічних знань, умінь і навичок. Таким чином, в університеті “кандидати з педагогіки” (так називали майбутніх викладачів) вивчають лише дисципліни, пов'язані зі специфікою одного з обраних відділень факультету, а педагогічна підготовка проходить після закінчення університетського курсу в регіональних педагогічних центрах (РПЦ) і триває один рік. Для того щоб бути допущеним до педагогічного стажування, ліценціат повинен скласти конкурсні іспити, де він показує свої теоретичні знання з обраної спеціальності й уміння застосувати їх до програми середньої школи. Наприклад, іспит зі спеціальності “іноземна мова” включає 2 письмові роботи: одна стосується загальних питань мовознавства чи літератури, друга – написання твору іноземною мовою на одну з тем шкільного курсу [3, 7].

Ліценціати, які успішно склали вищезгадані іспити, направлялися у РПЦ, де їх розподіляли по школах, в яких вони мали пройти педагогічну практику. Пройшовши педагогічне стажування, ліценціат складав практичні іспити. Насправді, як свідчать результати дослідження, РПЦ, організовуючи стажування у школах, не надавали ґрунтовної теоретичної і психолого-педагогічної підготовки.

Для того щоб мати право викладати в ліцеях, потрібно скласти іспит на отримання диплома CAPES (КАПЕС – диплом, що дає змогу викладати у ліцеях), наприклад, для викладача іноземної мови складається з написання твору на вільну тему французькою мовою, письмового перекладу з французької мови на іноземну і з іноземної на французьку мову, твору іноземною мовою та усного філологічного аналізу восьми сторінок тексту з іноземної мови, на підготовку відводиться одна астрономічна година. Особи, які витримали це випробування, отримують диплом CAPES і направляються на посаду викладача середньої школи [5, 32].

Викладачі більш високої кваліфікації називаються *агреже* (agrégé). Диплом агреже давав право викладати у старших класах середньої школи (ліцеях) та у ВНЗ як асистент. Для того щоб отримати звання агреже з окремої спеціальності, потрібно скласти дуже важкі конкурсні іспити. До іспитів допускаються студенти, які отримали диплом ліценціата та продовжують навчання в університеті ще один рік, щоб отримати диплом метризи, а також ліценціати, які вже мають педагогічний стаж у школі.

Іспити проводяться у два етапи. Перший етап – письмові іспити в центрах навчальних округів (академій). Іспит, наприклад, для викладача іноземної мови складається із твору французькою й іноземною мовами, письмових перекладів з французької мови на іноземну і з іноземної на французьку мову, читання лекції (25 хвилин) французькою мовою з літературознавчої теми (про стиль якогось автора, про мову), філологічного аналізу тексту з іноземної мови, а також з усного його перекладу на іноземну мову (на

підготовку відводиться одна година), читання і коментування класичного твору з іноземної мови, читання лекції іноземною мовою (із п'ятигодинною підготовкою), іспиту з мови, яка належить до однієї і тієї самої групи мов, обраної як спеціальна дисципліна викладання (якщо спеціальною мовою викладання є італійська, то іспит студент складає з будь-якої мови, що належить до групи романських мов, якщо російська є спеціальною, то обрати необхідно одну зі слов'янських мов) [5, 33]. Другий етап – публічні усні іспити в Парижі. Складовою публічних іспитів є пробні уроки, які здобувач дає у присутності членів комісії. Ці іспити є так званим національним конкурсом. Склавши їх, агреже звільняється від обов'язкового стажування в регіональних педагогічних центрах протягом одного року [3, 9].

Дотепер диплом агреже дає право викладати в ліцеях на посаді штатного викладача або в університетах як асистент. Необхідно зазначити, що переважна частина кандидатів на отримання звання агреже не витримує надзвичайно важких іспитів.

Отже, викладачі ліцеїв поділяються на кілька категорій, серед яких агреже вважаються “інтелектуальною елітою” викладацького складу. Ця категорія викладачів займає привілейований стан порівняно з іншими.

Так, навчальне тижневе навантаження агреже становить 15 годин; викладача КАПЕС – 18–20 годин; викладача технічних, художніх дисциплін та ручної праці в середній школі – 23 години; учителя початкової школи – 27 годин [5, 85].

Заробітна плата агреже на 10% вища, ніж в іншій категорії викладачів ліцею, та на 35% – учителя неповної середньої школи [3, 11].

Іншою категорією викладацького складу ліцеїв є сертіфіє (certifiés). Це – спеціалісти, які закінчили університет та пройшли однорічне стажування в регіональних педагогічних центрах й отримали відповідний педагогічний диплом-сертифікат – CAPES (КАПЕС).

Крім “законних” дипломованих викладачів (агреже і сертіфіє) у ліцеях працюють ліценціати, які не мають педагогічної освіти, вони мають лише диплом ліценціата, який видається після третього університетського курсу.

Підготовка викладачів середніх шкіл традиційно вважається у Франції однією з головних функцій університетів, але крім університетів існують вищі педагогічні навчальні заклади, засновані спеціально для підготовки висококваліфікованих викладачів, як правило, для середніх загальноосвітніх шкіл. Цими закладами є Вищі Нормальні школи (ВНШ) (Ecoles Normales Supérieures), які розташовані в Парижі.

Умови вступу до ВНШ не такі, як до університетів – “за записом”. Для того щоб вступити сюди – недостатньо мати диплом бакалавра – необхідно витримати серйозний конкурс, підготовка до якого здійснюється в підготовчих класах при ліцеях протягом двох років. Учні цих класів отримують ґрунтовну підготовку з дисциплін природничо-математичного та гуманітарного циклів.

Існує думка, що перші два роки навчання в підготовчих класах дають кращу освіту, ніж два курси університету. У природничо-математичних класах з підготовки у “великі школи”, як їх називає Б.Л. Вульфсон, є три секції – А, В, С відповідно до предметної спрямованості. У секції А вивчається математика, у секції В – фізика й хімія, у секції С – геологія та біологія. У гуманітарних класах вивчається історія, французька література, філософія, іноземні мови [3, 9–10].

До підготовчих класів ВНШ учні мають право вступати за таких умов: наявності документа про закінчення середньої школи (ліцею) – диплом бакалавра. Наявність ступеня бакалавра – обов'язкова умова під час вступу до вищезгаданих класів. Ліцеїсти надсилають дані про себе та вказують обраний підготовчий клас. Досьє кандидата надходить до директора навчального закладу. Після цього збирається спеціальна комісія, яка оцінює кандидатуру і дає рекомендацію. Навчання в підготовчих класах вимагає передусім знань, умінь, старанності та психологічної підготовки. Найважча програма навчання на природничо-математичному відділенні: тижневе навантаження є таким: 14 годин – математика, 9 годин – фізика [1, 54].

Перш ніж бути допущеним до конкурсу, французькі студенти повинні підписати договір про те, що вони зобов'язуються працювати на державній службі, в адміністративно-територіальній системі, на державних підприємствах тощо протягом 10 років [2, 17]. Слід зазначити, що мало хто відмовляється, бо на сьогодні у Франції державна служба є престижною, а отже, привабливою.

Після навчання в підготовчому класі учень складає досить непрості іспити, які проходять у два етапи: спочатку – письмова робота, а потім – усне опитування. Допуск до усного іспиту залежить від результатів письмового випробування. Учні, які не змогли вступити до ВНШ, мають право перейти на курс навчання з обраної спеціальності першого університетського циклу. Загальновідомо, що випускники підготовчих класів Вищих шкіл стають кращими студентами університетів.

У ВНШ вступають усі бажаючі без обмежень відносно національності та статі. Іноземні студенти, витримавши конкурс, можуть бути зарахованими до цих навчальних закладів. Після їх закінчення вони отримують відповідний диплом (диплом випускника ВНШ), але іноземні громадяни не мають права працювати в системі освіти Франції і не отримують стипендії, навчаючись тут [2, 16–17].

У ВНШ зараховуються особи віком від 18 до 24 років. Французькі студенти знаходяться на повному державному забезпеченні [3, 10]. Більше того всі студенти педагогічних шкіл відразу починають отримувати стипендію у розмірі 6500–8000 франків щомісяця, а період їхнього навчання зараховується до робочого стажу. Слід зазначити, що контингент цих навчальних закладів становить: 7% – діти з малозабезпечених сімей, 50% – діти із заможних родин [6, 39, 43].

ВНШ мають два відділення: природничо-математичне та гуманітарне. На першому ведеться

підготовка спеціалістів з математики, фізики, хімії, природознавства; на другому – з історії, філології, іноземних мов, філософії, географії.

Термін навчання у ВНШ становить 4 роки. Через 2 роки навчання студенти отримують ступінь ліценціата, а ще через 2 – ступінь магістра та надається право займатися підготовкою до дослідницької роботи. У ВНШ є багато науково-дослідних центрів. Більша частина студентів через 2 роки після отримання ступеня ліценціата складає іспити на ступінь агреже, який дає право викладати у ліцейних класах загальноосвітніх шкіл. Основні курси навчальних дисциплін студенти прослуховують на відповідних факультетах Сорбонни, а в самих закладах ВНШ проводяться семінари, колоквіуми тощо. Заняття проводять викладачі університетів. Протягом 4 років навчання студенти мають право на одне чи кілька стажувань за кордоном (термін стажування не повинен перевищувати 2 років) [2, 17].

У Франції є чотири Вищі Нормальні школи або їх ще називають Вищі Педагогічні школи, які є державними навчальними закладами технічної, культурної та професійної підготовки згідно з наказом від 26 серпня 1987 року:

- Вища Нормальна школа Парижа, яка виникла в результаті злиття ВНШ на вулиці Ульм та на бульварі Журдан. У цьому навчальному закладі викладаються всі фундаментальні дисципліни: гуманітарні, природничо-математичні;

- Вища Нормальна школа Фонтане – Сен – Клу, в якій ведеться підготовка викладачів ліцеїв і викладачів-дослідників для вищої школи. Школа веде підготовку спеціалістів у сфері гуманітарних, суспільно-економічних та політичних наук;

- Вища Нормальна школа Кашана, що спеціалізується на підготовці викладачів ліцеїв, педагогічних кадрів технічної освіти для вищої школи, а також готує висококваліфікованих спеціалістів у галузі науки й техніки, прикладних мистецтв, економіки й управління, надає професійну підготовку до викладання у технічних ВНЗ, у ВНЗ економіки й управління, суспільних наук і прикладного мистецтва;

- Вища Нормальна школа Ліона, призначена для підготовки педагогічних та наукових фахівців з математики, природничих наук, екології, охорони здоров'я, науки про матерію і Всесвіт [2, 18].

Вищі Нормальні школи – це єдині “великі школи”, пов'язані з університетом, які готують фахівців вищої кваліфікації для системи педагогічної освіти та наукові кадри. Усі інші підпорядковуються різним міністерствам, вони мають різну структуру та фінансування. Термін навчання – від 3 до 5 років [2, 17–18].

Випускники ВНШ вважаються висококваліфікованими фахівцями. Найвідоміша Вища Нормальна школа знаходиться на вулиці Ульм. Її вихованцями були такі видатні особистості, як: П. Ланжевен, Ж. Фурастьє, Е. Галуа, Р. Роллан, Ж. Ромен, Ж. Жорес, Е. Ерріо, О. Тьєррі, А. Рамбо, А. Олар та ін. Вищезгадана школа є найпрестижнішим вищим педагогічним навчальним

закладом Франції. Тут проводиться підготовка студентів до самостійної дослідницької роботи [3, 11].

Після закінчення Вищої Нормальної школи випускники отримують диплом CAPES (КАПЕС), що може доповнюватися додатковим профіспитом – **агрегацією** (agrégation) для отримання більш високої педагогічної кваліфікації – **агреже** (agrégé) [5, 32–33].

Однак професійно-педагогічна підготовка студентів як в університетах, так і у ВНШ фактично відсутня. Більше того випускники університетів мають переваги в тому, що, отримавши диплом ліценціата, вони повинні пройти однорічне стажування в регіональних педагогічних центрах, а для випускників ВНШ тривалий час таке стажування не передбачалося, що викликало негативні відгуки з боку педагогічної еліти країни. У результаті на останньому курсі ВНШ було введено професійно-педагогічний цикл навчання в педагогічних центрах країни.

Отже, Вищі Нормальні школи готують студентів до: фундаментальних або прикладних досліджень, викладацької діяльності у класах підготовки до Вищих шкіл, у ВНЗ країни, у середніх загальноосвітніх школах та до служби у державних та місцевих адміністративних структурах, суспільних закладах або на підприємствах. У цих ВНЗ є дослідницькі центри, але основна науково-дослідницька база зосереджена все ж таки в університетах, де більша увага приділяється академічній підготовці майбутніх фахівців, а навчання у ВНШ передбачає більше набуття професійно важливих навичок [9, 430–431].

Щодо підготовки педагогічних кадрів для університетів та інших ВНЗ, то вони, як і викладачі середніх шкіл, проходять підготовку переважно в університетах. Отримавши диплом агреже, молода людина має право працевлаштування в університеті на посаді асистента. Узагалі, право викладання в університеті мають особи, які закінчили третій цикл університету і здобули диплом DEA (диплом поглибленої освіти) або диплом DESS (диплом спеціалізованої вищої освіти). Диплом DESS більше зорієнтований на продовження професійної кар'єри в певній галузі, тоді як диплом DEA передбачає подальше продовження наукових досліджень з обраної спеціальності, тому що дає право вступу до Докторантури (Doctorat).

Навчання протягом 3 років у докторантурі Франції передбачає написання і захист дисертації на отримання ступеня доктора наук (Doctor degré). Колись у Франції, а точніше до ініціювання й активної участі країни у Болонському процесі, навчання у докторантурі передбачало захист двох дисертацій. Захист першої проходив у два етапи. Перший етап передбачав написання й успішний захист на французькій мові однієї роботи (дисертації). Другий етап зобов'язував написання ще однієї дисертації у вигляді мемуарів або критичної науково-дослідної роботи на французькій мові. Обидві роботи проходять апробацію на факультетах університетів. У результаті здобувач отримує ступінь доктора університету (Doctorat d'Université) або Doctorat de Nouveau Régime. Цей ступінь відповідає ступеню

кандидата наук в Україні. Для того щоб отримати найвищий вчений ступінь, потрібно було захистити ще одну дисертацію, після успішного захисту якої дається ступінь державного доктора наук (Doctora d'Etat) – еквівалентна вітчизняному ступеню доктора наук, але у Франції із середини 80-х років цей ступінь не призначається [4, 169; 5, 33].

Отримавши ступінь доктора наук, викладач має право читати лекції в університеті. А для того, щоб стати професором і мати право керувати роботою інших, доктор наук повинен надати національному журі свої наукові праці. В результаті позитивного рішення, йому присуджується звання штатного професора університету. Штатний професор університету має право бути завідувачем кафедри [4, 169; 5, 33; 10].

Слід зазначити, що особи, які закінчили третій університетський цикл й отримали відповідні дипломи, мають безперечно право викладати у будь-якому ВНЗ країни.

Отже, у результаті проведеного дослідження нам стало відомо, що у Франції до реформи 1989 р. учителі початкових класів навчалися лише в університетах, підготовка педагогічних кадрів для повної середньої школи (ліцеїв) та ВНЗ країни проводилася в університетах та Вищих Нормальних школах (ВНШ).

Академічний характер університетської освіти, більшою мірою зорієнтований на залучення педагогічних кадрів до науково-дослідної роботи, відрізняється від підготовки майбутніх викладачів у ВНШ, де основна увага зосереджена на їхній професіоналізації. Незважаючи на престиж ВНШ як елітарних вищих навчальних закладів, молодь віддає перевагу університетській педагогічній освіті як егалітарній та найбільш демократичній.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бочарова О.А. Модернізація вищої школи у сучасній Франції: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2006. – 197 с.
2. Высшее образование во Франции (Российско-французская серия. Информационные и учебные материалы). – М., 1993. – 104 с.
3. Вульфсон Б.Л. Подготовка учителей во Франции: Инф. бюл. – М., 1970. – № 6. – 30 с.
4. Вульфсон Б.Л. Реформы образования в современном мире: глобальные и региональные тенденции. – М.: Изд-во Российского открытого ун-та, 1995. – 272 с.
5. Головки С.О. Высшее образование во Франции. Актуальные проблемы и противоречия: (Монография). – Минск.: Высшая школа, 1980. – 124 с.
6. Baumard M. Classes préparatoires une démocratisation sous condition // Le monde de l'éducation. – 2003. – № 314. – P. 36–40.
7. Baumard M. La démocratisation démentie par les chiffres // Le monde de l'éducation. – 2003. – № 314. – P. 41–47.
8. L'éducation Nationale. – 1968. – № 806. – P. 6.
9. L'Etat de la France et de ses habitants. Sous la direction de Minelle Verdié. – Paris: La Découverte, 1989. – 514 p.
10. <http://www.meganom.org>.

УДК 371.4/.5.89:314.743–054.72(73)

Лебідь Ю.Ф.

ВИХОВНЕ ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТРАДИЦІЙ У СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ США

У статті розглянуто значення педагогічних традицій українців-іммігрантів у Сполучених Штатах Америки та їх виховний вплив на українську діаспору. Також розглянуто особливості виховного процесу в умовах іноземного оточення.

В статье рассмотрено значение педагогических традиций украинцев-иммигрантов в Соединенных Штатах Америки и их воспитательное воздействие на украинскую диаспору. Также рассмотрены особенности воспитательного процесса в условиях иноязычного окружения.

The significance of Ukrainians-immigrants' pedagogical traditions in the USA and its bringing up influence on the Ukrainian diaspora have been looked through in this article. The peculiarities of the bringing up process in the English-speaking environment have also been discussed.

За численними історико-архівними свідченнями, характерним є той факт, що українці-іммігранти після влаштування на новій землі та забезпечення мінімального прожиткового рівня починали незабаром турбуватися про виховання підростаючого покоління. Це стосувалося в першу чергу збереження рідної української мови та відправлення релігійних обрядів. Якщо взяти до уваги відірваність української діаспори США від рідної землі, то, власне, мова і релігія й були із самого початку тими головними виховними педагогічними чинниками, які як об'єднували наших співвітчизників на американській землі, так і сприяли вихованню української еміграційної молоді.

У системі народної освіти накопичено численні традиції і звичаї, так чи інакше пов'язані з мовою як найважливішим засобом людського спілкування. Уважається, що збереження мовних традицій було і залишається необхідним і важливим чинником для подальшого духовного та національно-культурного відродження української нації [4, 33]. При цьому зауважимо, що за радянських часів українська мова певною мірою практично пригнічувалась та ігнорувалась на державному рівні.

Чи не найголовнішим завданням українців-іммігрантів США стало збереження рідної мови, невід'ємної складової збереження педагогічних традицій.

Як одна з головних ознак національності, мова була і є для українських-іммігрантів своєрідним генофондом народної пам'яті, що зберігає, відтворює та передає в майбутнє якості, найбільш характерні для української етнічної спільноти. Історичні події зайвий раз нагадують, що народи, як тінь, зникали із землі, як тільки втрачали свою мову. Для українських переселенців мова в усі часи була випробуванням та надійним засобом виховання національної свідомості у середовищі української діаспори. Перед новоствореною українською школою постало завдання культивувати в молоді любов до рідного